

Virgilijus Čepaitis

Su SAJŪDŽIU už LIETUVĄ

Nuo 1988 06 03 iki 1990 03 11

TURINYS

PRATARMĖ	7
TURINYS	9
VIETOJE ĮŽANGOS	13
Namas Tilto gatvėje 14 • Troškimas keistis 17	

I DALIS. PERSITVARKYMO SAJŪDIS

1. ATSIKADIMAS	25
Susirinkimas Mokslų Akademijos salėje 25 • 1988-ųjų pavasaris 27 • Asmeninis apsisprendimas 29 • Pirmieji Inicijatyvinės grupės posėdžiai 31 • Susitikimas su LKP CK sekretoriumi 34 • Kas valdo Lietuvą? 38 • Problemų virtinė 40 • Susitikimas su LKP CK biuru 42 • Pirmasis iš didžiųjų mitingų 45	
2. DAINUOJANTI REVOLIUCIJA?	49
Informacijos blokada 49 • Valdžios galia ir žmonių argumentų jėga 51 • Trispalvė virš Vingio parko 53 • Lietuvos Laisvės Lyga 57 • Mitingai eina per Lietuvą 59 • Kylantys skaudūs klausimai 62 • Kariuomenės apsuptyje 63	
3. SLAPTIEJI PROTOKOLAI	67
Viešumo proveržis 67 • A. Jakovlevo vizitas 70 • Rusai ir lenkai šalia mūsų 73 • Kaip vis dėlto paminėti Molotovo-Ribbentropo paktą? 77 • Vingio parke mūsų - 250 000 81	
4. PIRMOJI PRIEŠPRIEŠA	85
Badautojai Gedimino aikštėje 85 • Susitikimas su KGB vadovu 87 • Neteršk Lietuvos! 89 • „Gyvybės žiedas“ ir „bananų balius“ 93 • Sajūdis gina Lietuvos Laisvės Lygą 99 • Valdžios nuolaidos Sajūdžiui 101	
5. POLITIKOS PRADŽIAMOKSLIS	107
„Laisvės sala“ 107 • Sajūdis auga 109 • Inicijatyvinės grupės viduje 113 • Pasirengimas Steigiamajam suvažiavimui 115 • Kertinis Sajūdžio programos klausimas 118 • Bendraujant su Rahvarinne ir Tautas fronte 121 • Paskutinės Inicijatyvinės grupės dienos 124	
6. STEIGIAMASIS SUVAŽIAVIMAS	127
Pirmoji diena 127 • Programiniai pranešimai 130 • Drugelio skrydis 133 • Ypatingas vakaras 136 • Istorija kartojasi? 137 • Antroji diena 139 • Už kulisų 142 • Išrinktas Sajūdžio Seimas ir Seimo taryba 144	

7. VILTYS IR REALYBĖ	147
Santarvės iliuzija 147 • Baltijos judėjimai vienijasi 149 • Bendradarbiavimas su LKP CK biuru 153 • Bandymas patraukti rusakalbius 155 • Baltarusiai ir Baltarusija 158 • Milijonas parašų prieš centrinės valdžios stiprinimą 160 • Pirmasis Sąjūdžio ir LKP santykių etapas 164	

II DALIS. BALTIJOS KELIAS

8. POSTŪMIS Į DEŠINĘ	169
Sesija, paskatinusi Sąjūdį apsispręsti 169 • Moralinės nepriklausomybės pareiškimas 171 • Seimo tarybos vienybės deklaracija 176 • Sąjūdžio Seimas vertina padėtį 182 • „Politinis adventas" 185 • Sąjūdis - naujas pilnavertis politinis subjektas 187	
9. PRIESAIKA PRIE LAISVĖS ANGELO	191
Baltijos vienybė? 191 • Pirmas dalyvavimas rinkimuose 193 • Politinis pasirinkimas - TSRS parlamentas 195 • Ir kompromisų mokykla 197 • Pirmieji Sąjūdžio užsienio politikos žingsniai 201 • Vasario 16-osios priesaika 203 • Nuo „suvereniteto" iki „nepriklausomybės" 207 • Reakcijos puolimas 209 • Žemdirbiai remia Sąjūdį 211	
10. PIRMIEJI RINKIMAI TARYBŲ SAJUNGOJE	217
Pasiūlymai tobulinti Tarybų Sąjungą 217 • Dviem frontais 220 • Rinkiminės kampanijos ypatumai 222 • A. Juozaitis prieš A. Brazauską? 225 • Žvilgsnis iš Vakarų 226 • Asmeninė patirtis 228 • Sąjūdžio pergalė! 231	
11. JUDĖJIMAI TELKIA JĖGAS	237
Kelionė į Taliną 237 • „Gyvosios sienos" idėja 239 • Dvi Baltijos Asamblėjos dienos 241 • Po Asamblėjos 246 • Bendri veiksmai TSRS liaudies deputatų suvažiavime 248 • „Lietuviškas maras" 251 • Svarstant tolimesnius veiksmus 253	
12. SAJŪDIS KAIP ORGANIZACIJA	257
Programa 257 • Įstatai 259 • Sąjūdžio dalyviai 261 • Sąjūdžio grupė 262 • Seimas 263 • Seimo taryba 267 • Būstinė 269 • Spauda 273 • Lėšos 276	
13. „BUNDA JAU BALTIJA"	281
LKP ruošiasi valdyti nepriklausomą Lietuvą 281 • Tremtinių sugrįžimas 285 • Karšta 1989-ųjų vasara 287 • Baltijos tarybos posėdis 289 • Dvi akcijos rugpjūčio 23-ajai paminėti 292 • „Jedinstva" ruošiasi streikams 295 • „Baltijos kelias" 298 • Baltijos kelio politinė reikšmė 301	

III DALIS. NEPRIKLAUSOMYBĖS SAJŪDIS

14. PO „BALTIJOS KELIO"	307
Kremlius grasina „katastrofiškais padariniais" 307 • „Atgimimo bangos" atsakymas 310 • Baltijos taryba grėsmės metu 313 • Į pagrindį? 315 • Pasaulio parama 318 • Kova dėl rinkimų į LTSR Aukščiausiąją Tarybą datos 322	
15. DARBŲ GRIŪTIS	325
„Naudojimasis laisve" 325 • Estai planuoja ateities veiksmus 328 • Sąjūdžio	

16. 1990-JŲ IŠVAKARĖSE	347
Sąjūdis ir Sąjūdžio žurnalistai 347 • 1989-ųjų gruodžio „atšilimas“ Maskvoje? 348 • Kandidatai į LTSR Aukščiausiąją Tarybą 351 • LKP atsiskyrimas 353 • Sąjūdžio kaip „amžinosios opozicijos“ idėja 357 • Derybos su Solidarnošč 358 • Lietuva, žvelgiant iš Vienos 361	
17. SAJŪDŽIO POLITIKA	367
Požiūris į ekonominį savarankiškumą 367 • Nepriklausomybė neišvengiama 369 • Ir „nepriklausomybės“ sąvokos išgryninimas 370 • Teisinis ir demokratinis kelias 373 • Tautinis klausimas 374 • Strateginiai tikslai 376 • Taktika 378 • Sąjūdis ir Tarybų Sąjunga 381 • Sąjūdis ir užsienis 383 • Visų lietuvių vienybė 385	
18. RINKIMAI, NULĖMĘ LIETUVOS ATEITĮ	389
Sąjūdis ir LKP dar kartą 389 • Dvi Sąjūdžio rinkiminės programos 391 • Ar reikia LTSR prezidento? 393 • Lietuvos kelias 394 • Sąjūdžio partijos idėja 397 • Laikinoji politinė-konsultacinė taryba ir paskutinė LTSR AT sesija 399 • LKP pretenzijos likti valdžioje 402 • Aštri rinkiminė kampanija 404 • Pergalė jau pirmajame rate 407	
19. LENKTYNĖS SU LAIKU	411
Kremlius bando stabdyti Lietuvą 411 • Sąjūdžio deputatai tariasi 413 • Svarstant klubo reglamentą 416 • Kovo 11-osios darbotvarkė 418 • Ar Sąjūdis palaikys savąją valdžią? 420 • Paskutiniai pasirengimai 422 • Pirmasis Aukščiausiosios Tarybos posėdis 426 • Naktis prieš Kovo 11-ąją 428	
20. KOVO 11-OJI	431
Aukščiausiosios Tarybos pirmininko rinkimai 431 • Trispalvė Aukščiausiosios Tarybos salėje 436 • Svarstant Valstybės atstatymo Aktą ir jį lydinčius dokumentus 440 • Vienas žodis, pakeitęs ateitį 443 • Balsavimas už Lietuvos nepriklausomybę 444	
POST SCRIPTUM	451
PRIEDAI	453
SANTRUMPOS	455
SVARBIAUSIŲ ĮVYKIŲ CHRONOLOGIJA	457
SUMMARY	461
PADĖKOS	469
PAVARDŽIŲ RODYKLĖ	471